

Crna Gora
Ministarstvo vanjskih poslova

Crna Gora
Ministarstvo odbrane

Br:

Podgorica, 19. decembar 2018.

Godišnji izvještaj
o predsjedavanju Crne Gore Američko-jadranskom poveljom (A5)

*Crna Gora je tokom 2018. godine predsjedavala Američko-jadranskom poveljom (A5), prvi put u statusu članice NATO-a, odnosno po treći put od njenog osnivanja.¹ Predsjedavanje A5 je preuzeto od Makedonije u decembru 2017. godine, u izmijenjenim okolnostima u odnosu na prethodna dva predsjedavanja. Naime, **uspješna organizacija Samita A5 u Podgorici** 2. avgusta 2017. godine, na kom su učestvovali potpredsjednik SAD Pens i šefovi država i vlada članica i posmatrača Povelje, **pojačala je fokus na funkcionisanje A5**. Posebno su na to uticale snažne poruke podrške i posvećenosti SAD regionu koje je uputio potpredsjednik Pens. Stoga je Crna Gora prepoznala važnost održavanja pažnje SAD i ostalih saveznika kako na Zapadni Balkan, tako i na samu A5, i profilisanje ovog tijela kao jednog od ključnih, kako za bezbjednosnu i odbrambenu, tako i za političku i saradnju u integracionim procesima u regionu, i u tom cilju koncipirala program i prioritete svog predsjedavanja.*

Promovisanje politike otvorenih vrata za sve države aspirante, kako u okviru NATO, tako i u okviru Povelje, s ciljem jačanja regionalnog povjerenja i međusobne podrške susjednih država, bio je ključni prioritet crnogorskog predsjedavanja. Crna Gora je posebno bila posvećena prenošenju iskustva iz procesa pristupanja Alijansi, pa tako svoje iskustvo uveliko dijeli sa Makedonijom i BiH, i spremna je da isto prenese na sve susjede posvećene istom cilju. Među ostalim prioritetima bilo je brže i efikasnije ispunjavanje osnovnih ciljeva Povelje, jačanje vojno-odbrambene saradnje u skladu s konceptom „pametne odbrane“, zajedničko učešće u NATO mirovnim misijama, promocija saradnje u okviru regionalnih centara za obuku i učešće na zajedničkim vježbama u cilju unaprjeđenja interoperabilnosti.

Koncipirajući navedene prioritete, Crna Gora se vodila dugoročnim ciljem - da region Zapadnog Balkana od potrošača pretvori u stabilnog kontributora regionalnoj i globalnoj bezbjednosti.

¹ Prethodno je ovom inicijativom naša država predsjedavala dva puta - januar-jun 2011. godine i jul-decembar 2013. godine, a bila je i domaćin Samita A5, u avgustu 2017. godine održanom u formatu predsjednika država i vlada članica i posmatrača A5, među kojima je bio i potpredsjednik SAD Majk Pens.

Planom predsjedavanja bilo je obuhvaćeno 17 sastanaka na radnom i visokom nivou, koji su održani s ciljem unaprjeđenja političke i odbrambeno-vojne saradnje država članica Povelje. Održana su dva sastanka na nivou ministara vanjskih poslova članica i posmatrača Povelje (septembar i decembar), dva sastanka na nivou ministara odbrane (jul i novembar), kao i niz drugih sastanaka na radnom i ekspertskom nivou.

Aktivnosti u okviru predsjedavanja

Zvaničan početak predsjedavanja Crne Gore Poveljom predstavljao je **sastanak političkih direktora ministarstava vanjskih poslova i odbrane članica i posmatrača Američko – jadranske povelje (A5), koji je održan 27. marta 2018. godine u Podgorici.**² Na sastanku je usvojen Plan predsjedavanja Poveljom, dok je agenda bila usmjerena na aktuelne bezbjednosne i političke izazove u regionu s posebnim fokusom na značaj politike otvorenih vrata NATO-a, čija promocija je, pored jačanja međunarodne i regionalne saradnje, bila jedan od glavnih prioriteta tokom **crnogorskog predsjedavanja**. Potvrđeno je da A-5 predstavlja jednu od najznačajnijih platformi za ubrzavanje procesa evroatlantskih integracija država Zapadnog Balkana i istaknuto da članstvo u NATO i EU predstavlja najbolji garant dugoročnog mira i stabilnosti u regionu. Stoga su se države članice A-5 saglasile u stavu da Makedonija zaslužuje članstvo u NATO, nakon rješavanja spora s Grčkom po pitanju imena. Upućena je snažna podrška Bosni i Herecegovini u cilju nastavka implementacije reformi sistema odbrane, kao i intenziviranja internog dijaloga, kako bi ova država ispunila neophodne kriterijume za dalji napredak u procesu integracije u Alijansi. S naše strane je upućena podrška Kosovu za punopravno članstvo u Povelji, u što skorijem roku, te iskazana puna spremnost za nastavak zajedničkog učešća članica i posmatrača A5 u mirovnim misijama i operacijama, s posebnim akcentom na angažovanje zajedničkih trupa u misiji "Odlučna podrška" u Avganistanu. **Predstavnici SAD-a** istakli značajnu ulogu Crne Gore, kao predsjedavajuće A-5 Poveljom, te potvrdili da naša država predstavlja primjer uspješnosti politike proširenja NATO.

Konferencija za planiranje obuka i vježbi ("TREX Planners and IMOC CO Conference") za pripremu 22. Konferencije načelnika generalštabova u okviru Američko-jadranske povelje, a pod pokroviteljstvom Evropske komande Oružanih snaga Sjedinjenih Američkih Država (United States European Command, EUCOM) realizovana je **18. aprila 2018. godine**, u kasarni „Milovan Šaranović“ u Podgorici. Na Konferenciji je ocijenjeno da kurseve i vježbe u narednom periodu treba fokusirati na razvoj ciljanih sposobnosti, odnosno usko-specijalizovanih štabnih elemenata i sastava. Takođe, dogovoreno je da će na narednoj Konferenciji, predstavnici kancelarija za odrambenu saradnju ODC izložiti kapacitete svojih država, kako bi doprinijele kvalitetu obuka i vježbi u okviru A5. Prepoznata je potreba bliske saradnje sa predstavnicima EUCOM-a kojima je potrebno redovno dostavljati podatke o aktivnostima članica A5, prevashodno o vježbama, kao bi iste mogle biti uvrštene u zajednički program vježbi i kako bi se program vježbi u okviru A5 u 2021. godini usaglasio sa Programom vježbi EUCOM-

² Prvi sastanak u okviru crnogorskog predsjedavanja A-5, organizovan na nivou Radne grupe za implementaciju aktivnosti, održan je 14. marta 2018. godine u Podgorici, kada su razmotrene aktivnosti predviđene Planom crnogorskog predsjedavanja Poveljom, kao i nacrt Memoranduma o razumijevanju, koji se odnosi na zajedničke vojne obuke i vježbe na teritoriji država članica A-5.

a. Dogovoreni su detalji koji se odnose na potvrđivanje učešća na kursevima i elementi obučavanja za 2019. i predloženo da se u 2019. godini prihvati učešće na kursu u organizaciji Regionalnog centra za odnose s javnošću Armije Makedonije, sa jednim predstavnikom Vojske Crne Gore, a u 2020. na kursevima o kibernetičkoj zaštiti i psihološkim operacijama, sa dva pripadnika Vojske Crne Gore.

Sastanak načelnika Odjeljenja za logistiku J/G4 država članica A-5 održan je **8. maja 2018. godine** u Podgorici. Fokus aktivnosti je bio na unaprjeđenju logističkih sposobnosti, kao i daljem planiranju vježbi i praktičnih aktivnosti ("LOGDEV - Logistic Development"). LOGDEV predstavlja aktivnost koja se sastoji od niza seminara, kurseva i vježbi iz oblasti logistike. S tim u vezi, dogovoreno je da aktivnost LOGDEV i naredna vježba iz ove oblasti bude realizovana u 2019. godini. Takođe, načelnici G-4 država članica A5 su razmotrili mogućnost što skorijeg potpisivanja Memoranduma o razumijevanju o zajedničkoj logističkoj podršci.

U okviru predsjedavanja Crne Gore A5, u Zagrebu je, **12. i 13. jula 2018. godine** održan **specijalni sastanak ministara odbrane država članica Američko-jadranske povelje (A-5)**, na kojem su predjedavajući bili ministar odbrane Crne Gore, mr Predrag Bošković i ministar odbrane Hrvatske, gospodin Damir Krstićević, a **prisustvovao je i sekretar za odbranu Sjedinjenih Američkih Država, Džejms Matis**. Tom prilikom, ministri su razgovarali o evroatlantskoj perspektivi Zapadnog Balkana i politici otvorenih vrata NATO-a, te uticaju spoljnih faktora na bezbjednosnu situaciju u regionu. Istaknuto je da će Crna Gora, kao članica NATO-a, nastaviti da snažno podržava politiku otvorenih vrata NATO-a i sve aktivnosti koje za cilj imaju jačanje bezbjednosne situacije u regionu. U tom kontekstu, naglašeno je da će integracija Makedonije u NATO doprinijeti kako regionalnoj stabilnosti, tako i cjelokupnom sistemu kolektivne odbrane. U duhu dobrosusjedskih odnosa, ukazano je da će Crna Gora nastaviti da razvija prijateljske odnose sa državama regiona i da radi na unaprjeđenju nivoa interoperabilnosti, sa posebnim fokusom na učešće u međunarodnim mirovnim misijama i operacijama, što je mjerljiv dokaz naše posvećenosti sistemu kolektivne bezbjednosti.

Sastanak ministara vanjskih poslova u okviru crnogorskog predsjedavanja A5 održan je na marginama 73. zasjedanja Generalne skupštine Ujedinjenih nacija, 27. septembra 2018. godine u Njujorku. Domaćin sastanka bio je ministar vanjskih poslova **prof. dr Srđan Darmanović** koji je, ukazao na činjenicu da Crna Gora, kao najmlađa članica NATO-a, nastoji da dodatno promoviše politiku otvorenih vrata, kako bi unaprijedila razmjenu iskustava i pružanje političke i praktične podrške državama regiona u integracionim procesima. Istakao da je 2018. godina unijela novu energiju u proces evroatlantske, ali i evropske integracije, te podstakla razvoj i saradnju u okviru regionalnih mehanizama. U tom kontekstu, na sastanku je pozdravljeno potpisivanje Sporazuma iz Prespe između Makedonije i Grčke u vezi sa višedecenijskim sporom oko imena, što je rezultiralo pozivom NATO-a Skoplju za otpočinjanje pristupnih pregovora na Samitu u Briselu, čime je još jednom potvrđena posvećenost politici otvorenih vrata NATO-a. Takođe, pozdravljen je napredak BiH u sprovođenju reformi i, s tim u vezi, zaključak Samita NATO-a, da BiH u što skorije vrijeme nakon izbora dostavi svoj prvi ANP. Dalje, istaknuto je da uspješnom funkcionisanju Američko-jadranske povelje značajan doprinos daju

i države posmatrači (Srbija, Slovenija i Kosovo), čije učešće daje pravu regionalnu dimenziju ovom forumu. Naglašeno je da veoma intenzivna agenda saradnje potvrđuje da je A5 i dalje veoma važan mehanizam za jačanje saradnje u oblasti bezbjednosti, ali i dodatan podsticaj evropskoj perspektivi Zapadnog Balkana. Ukazano je da će Crna Gora tokom predsjedavanja A5, ali i nakon toga, ostati u potpunosti posvećena agendi Američko-jadranske povelje, jednako promovišući vrijednosti Sjevernoatlantskog saveza i tijesno sarađujući sa susjedima, doprinoseći na taj način, prvenstveno, regionalnoj stabilnosti i napretku.

22. Konferencija načelnika generalštabova država članica i posmatrača A-5 održana je **4. oktobra 2018. godine** u Budvi. Na Konferenciji je konstatovano da je ključ regionalne stabilnosti i dugoročnog mira u integracijama država regiona u moderna evropska društva, kao i da je Crna Gora snažno posvećena jačanju dobrosusjedske saradnje i regionalne stabilnosti. Ocijenjeno da je Američko-jadranska povelja donijela brojne benefite Vojsci Crne Gore, kao i da će EUCOM ostati u potpunosti posvećena bezbjednosti i stabilnosti Jugoistočne Evrope. Takođe, snažno je podržan nastavak politike otvorenih vrata NATO-a i pozdravljen dogovor između Makedonije i Grčke o novom imenu što je značajan iskorak za evroatlantski put Makedonije. Istaknuto da članice A5 dijele posvećenost izgradnji dugoročnog mira i stabilnosti u Avganistanu kroz učešće u misiji "Odlučna podrška", kao i da su odluke donešene na Samitu NATO-a u Briselu od izuzetne važnosti za odgovor novim bezbjednosnim izazovima, uključujući prijetnje od strane državnih i ne-državnih aktera, vojnih snaga i terorista, kao i sajber i hibridnih napada. Procijenjeno da je neophodno produbiti saradnju na polju organizacije i održavanja zajedničkih vojnih obuka i vježbi, kako bi bio dostignut veći stepen interoperabilnosti među oružanim snagama država članica A5. Takođe, ocijenjeno je da je Američko-jadranska povelja donijela brojne benefite Vojsci Crne Gore, kao i da će Evropska komanda Oružanih snaga Sjedinjenih Američkih Država (United States European Command, EUCOM) ostati u potpunosti posvećena bezbjednosti i stabilnosti Jugoistočne Evrope.

Kao dio širih napora i podrške Makedoniji na putu ka članstvu u NATO, u okviru crnogorskog predsjedavanja Američko-jadranskom poveljom (A5), u Skoplju je, 16. oktobra o.g, organizovana Konferencija pod nazivom: **„Izazovi u strateškom komuniciranju službi za odnose s javnošću u procesima evropskih i evroatlantskih integracija”**. Konferencija je predstavljala još jedan vid praktične podrške Makedoniji na putu ka članstvu u EU i NATO. Podrška makedonskim naporima da okonča unutrašnje procedure za primjenu Sporazuma s Grčkom o novom imenu što bi joj otvorilo put ka NATO, a kasnije i ka EU, još jednom su jasno ponovljene u formatu A5. Razmijenjena su iskustva i izazovi u strateškim komunikacijama sa javnošću tokom procesa pristupanja NATO-u i EU. Konstruktivni savjeti i praktična pomoć s naše strane upućeni su i tokom odvojenog sastanka crnogorske i makedonske delegacije, gdje je bilo riječi o konkretnim aktivnostima i načinima povećanja stepena zaštite od uticaja trećih strana. Podrška makedonskim naporima da okonča unutrašnje procedure za primjenu Sporazuma s Grčkom o novom imenu što bi joj otvorilo put ka NATO, a kasnije i ka EU, još jednom su jasno ponovljene u formatu A5.

Kvalitetna i pravovremena saradnja država članica A5 ponovljena je i na sastanku političkih direktora **ministarstava odbrane A5, održanom 25. oktobra 2018. godine u Podgorici**. Na sastanku je još jednom zaključeno da je jačanje regionalne saradnje u suočavanju sa aktuelnim bezbjednosnim izazovima od ključne važnosti, te da Povelja predstavlja značajan okvir za promovisanje

dobrosusjedske saradnje i međusobnog povjerenja. Naglašeno je da je jačanje regionalne saradnje uslov ekonomskog prosperiteta, kao i garancija dugoročnog mira i stabilnosti Zapadnog Balkana, a da je A5 prilika za unapređenje zajedničkih odbrambenih sposobnosti, posebno ako se imaju u vidu aktuelni bezbjednosni izazovi u regionu. Takođe, istaknuto je da najbolju potvrdu uspješnog regionalnog doprinosa kolektivnom sistemu bezbjednosti predstavlja zajedničko učešće u misiji "Odlučna podrška" u Avganistanu, te da će Crna Gora nastaviti da unapređuje nivo interoperabilnosti, sa posebnim fokusom na povećano učešće u međunarodnim mirovnim misijama i operacijama, što je mjerljiv doprinos posvećenosti sistemu kolektivne bezbjednosti. Sastanak je takođe predstavljao priliku razmatranja tema Sastanka ministara odbrane zemalja članica i posmatrača A5.

Sastanak ministara odbrane, **13. i 14. novembra 2018. godine** u Budvi, otvorili su **predsjednik Vlade Crne Gore Duško Marković, ministar odbrane mr Predrag Bošković i zamjenica pomoćnika sekretara za odbranu Sjedinjenih Američkih Država Lora Kuper**. Na ministarskom sastanku je ocijenjeno da uspješno petnaestogodišnje postojanje Povelje dovoljno govori o kvalitetu odbrambene saradnje između država regiona Zapadnog Balkana, te da je doprinos ovog mehanizma u ostvarivanju strateškog cilja Crne Gore da postane 29. članica NATO-a bio od izuzetnog značaja. S crnogorske strane, istaknuto je da će Crna Gora nastaviti da se zalaže za brzo i efikasno ispunjavanje ciljeva A5, odnosno jačanje sveobuhvatne bilateralne saradnje država Jugoistočne Evrope. Potvrđena je posvećenost država članica dobrosusjedskoj saradnji i zajedničkom suočavanju sa savremenim bezbjednosnim izazovima, u cilju očuvanja regionalne stabilnosti, razvoju regionalnih odbrambenih kapaciteta, a sve navedeno je i formalno potvrđeno potpisivanjem Zajedničke deklaracije o principima buduće saradnje u okviru ovog regionalnog formata. Takođe, naglašeno je da je jedan od prioriteta našeg predsjedavanja Poveljom, prenos iskustva iz domena pristupanja Alijansi, odnosno da Crna Gora uveliko dijeli naučene lekcije sa Republikom Makedonijom i BiH. Na sastanku je istaknuta i posvećenost regiona doprinosu zajedničkim odbrambenim ciljevima i interesima kako bi zemlje Američko-jadranske povelje nastavile da doprinose regionalnoj i globalnoj bezbjednosti.

U okviru foruma načelnika generalštabova država članica, u cilju pripreme same Konferencije načelnika generalštabova država članica i posmatrača A-5, kao i u cilju planiranja i koordinacije aktivnosti po uspostavljenim oblastima saradnje, realizovan je niz radnih sastanaka po funkcionalnim oblastima saradnje. **Tokom II i III sastanka Radne grupe za implementaciju zaključaka (Implementation Working Group, IWG) sa konferencije načelnika generalštabova, koje su održane tokom juna i oktobra 2018. godine,** koordinisane su aktivnosti ostalih funkcionalnih cjelina. Takođe, pripremljen je godišnji izvještaj za načelnike, kao i teme i radni materijal za samu Konferenciju.

Sastanak direktora organizacijskih cjelina za komunikaciono-informacione sisteme (Direktori J/G-6), **direktora organizacijskih cjelina za vojno-obavještajne poslove** (J/G-2), održan je u septembru 2018. godine. Takođe, tokom oktobra mjeseca 2018. godine održan je **sastanak Glavnih podoficira država članica i posmatrača A-5**. Na sastancima ovih radnih grupa dogovorene su aktivnosti za dalju saradnju, a na istima je potencirana potreba unaprjeđenja saradnje u oblasti odbrane od informatičkih incidenata („Cyber Defence“) i razmjene kritičnih obavještajno - bezbjednosnih informacija.

Sastanak **političkih direktora ministarstava vanjskih poslova, održan je 17. decembra o.g. u Podgorici.** Na sastanku je usaglašen tekst **Zajedničke deklaracije**, usvojene na ministarskom sastanku. Deklaracijom su podržane odluke Samita NATO-a u julu 2018, kojim je prepoznata posvećenost Alijanse regionu i napredak država Zapadnog Balkana u saradnji sa NATO. Još jednom je pozdravljen uspjeh Makedonije u procesu pridruživanja NATO-u i podržano brzo ispunjavanje odgovarajućih nacionalnih procedura za ratifikaciju Sporazuma u Makedoniji i Grčkoj, kako bi članice NATO-a otpočele sa ratifikacijom Protokola o pristupanju. Potvrđena je evroatlantska perspektiva BiH i iskazana podrška ka daljem napretku države u sprovođenju reformi, posebno u svijetlu odluke ministara vanjskih poslova NATO o spremnosti da prihvate prvi ANP od BiH. Prepoznata je potreba za napretkom u okviru dijaloga između Beograda i Prištine, što je od krucijalnog značaja za evropski put dvije strane, a samim tim i za region. Pozdravljeno je dobro partnerstvo koje Srbija ima sa NATO-om, kao i poboljšana interakcija između Alijanse i Kosova. Takođe, pozdravljeno je donošenje Strategije o proširenju EU, kojom je potvrđena evropska perspektiva ZB do 2025. Dokumentom je prepoznata i čvrsta opredijeljenost država i posmatrača A5 za nastavkom zajedničke saradnje u suočavanju sa regionalnim i globalnim bezbjednosnim izazovima današnjice.

Crnogorsko predsjedavanje Američko-jadranskom poveljom zaključeno je održavanjem sastanka ministara vanjskih poslova A5, 18. decembra o.g u Podgorici. Sastanak su otvorili ministri vanjskih poslova Crne Gore prof.dr Srđan Darmanović, kao trenutni predsjedavajući A5 i Albanije Ditmir Bušati, kao budući predsjedavajući. Na sastanku je izraženo zadovoljstvo postignućima Makedonije na putu ka članstvu u NATO, što je dobra vijest za region u cjelini. Takođe, pozdravljen je uspjeh BiH koja je, na proteklom sastanku ministara vanjskih poslova NATO-a, pozvana da dostavi prvi Godišnji nacionalni program (ANP) NATO-u, što predstavlja korak naprijed na njenom evroatlantskom putu. Kako je istaknuto, naponi koji su uloženi u jačanje demokratskih kapaciteta i postizanje standarda su se isplatili. Tri, a ubrzo i četiri, članice Povelje su saveznice u NATO-u, dok, po uzoru na Hrvatsku i Sloveniju, sve dijele zajednički cilj za učlanjenjem u EU. Ocijenjeno je da Povelja bilježi uspjehe, i ispunjavajući svoju svrhu, sve više dobija na važnosti. Ambiciozan i intenzivan program, koji je uspješno sproveden pod crnogorskim predsjedavanjem, je dokaz da A5 ostaje relevantan i dragocjen mehanizam za promovisanje evroatlantske i evropske agende na Zapadnom Balkanu. Zaključeno je da je A5 nezamjenljiva platforma za dijalog o svim bitnim političkim i bezbjednosnim pitanjima i osmišljavanje zajedničkih projekata i angažmana, (kao što je onaj u Avganistanu), koji će imati uticaj kako na region, tako i na globalni prostor u cjelini. Uzimajući u obzir izmijenjeno bezbjednosno okruženje, konvencionalne, ali i moderne hibridne izazove, koji utiču na Alijansu i region, istaknuto da je pravo vrijeme da se razmisli o novim vidovima saradnje i projektima, koji će dodatno jačati otpornost zemlja Zapadnog Balkana. Ukazano na značaj pune podrške SAD, čija je kontinuirana uloga u jačanju stabilnosti i bezbjednosti Zapadnog Balkana i podsticanju napretka ka EU i NATO tokom 15 godina postojanja Povelje bila ključna.

Crna Gora je na sastanku ministara vanjskih poslova Američko-jadranske povelje predala predsjedavanje Albaniji, koje će formalno početi 1. januara 2019. godine.